

disponeret over sin Formue, tilfalder denne Staten. Endelig udvikler Forf., hvorledes Arveskatten navnlig vil være at anvende: dens Hovedformaal vil være at forvandle en Del af Privatkapitalen til Samfundskapital — en Proces, som Forf. kun for en mindre Del tænker sig udført gennem Staten, for den større Del derimod gennem «berufsmæssige Corporationen,» for saa vidt saadanne forefindes, og gennem Kommunerne.

I et mindre Kapitel retter Forf. en vistnok velment, men ganske sikkert noget sværmerisk, Opfordring til Tysklands Statsmænd — eller til dem, der med Rette ville bære Statsmandsnavnet — om at søge den Skattereform, hvis Hovedbestanddele vi i det Foranstaaende have antydnet, ud i Livet.

En længere, omtrent hundrede Sider lang, «Slutningsbetragtning» danner Bogens sidste Afsnit. Heri Bemærkninger om det socialistiske Princip Gennemførelse i den bestaaende Statsordning, om Skattens Væsen overhovedet, særligt om Progressionens Princip og praktiske Gennemførlighed, om direkte og indirekte Skatter, adskillige interessante Enkeltheder af forskjellig Art, skarp Kritik, af og til ikke uvittig Belysning af bestaaende Forhold og dominerende Anskuelser.

R. v. Kaufmann, die Finanzen Frankreichs. Leipzig, Verlag d. Bibliograph. Instituts. 1882. (882 S.).

Forfatteren, statsvidenskabelig Professor ved den tekniske Højskole i Aachen, har sat sig den store Opgave at levere en fuldstændig Fremstilling af det franske Finansvæsen i dettes nuværende Skikkelse, en objektiv Fremstilling, dog med Hensyntagen til Finansvidenskabens Theorier, en almenfattelig Fremstilling, en Fremstilling øst af Kilderne selv, en Bog, der skulde være saaledes indrettet, at den tillige vilde kunne benyttes som «Nachschlagebuch». Efter hans Plan

skulde det foreliggende voluminøse og kostbare (Pris 25 M.) Bind være det første i en Række af Bind, fremstillende de forskellige vigtigere Kulturstaters Finanser. At Begyndelsen er gjort med Frankrig, er ogsaa i den Henseende et heldigt Valg, fordi de franske Finanser, der allerede i 1857 fik en talentfuld Fremstiller (Hock), nu efter Katastrofen i 1871 ikke kunne Andet end interessere i en ganske særlig Grad: fire Aar efter Fredslutningen, fire Aar efter den Katastrofe, der direkte kostede Landet 10 Milliarder, der indirekte kostede det endnu mere, der rev to Provinser fra det, der styrtede det ud i en bundløs Gjæld, der formindskede dets Indtægtskilder og fordoblede dets Udgifter — var Finanserne atter i Orden, i den Grad i Orden, at Indtægterne snart afgav et aneligt Overskud udover Udgifterne, — et Vidnesbyrd om Landets økonomiske og finansielle Forfatning, der ikke kan Andet end fængsle vor Opmærksomhed.

I en Indledning har Forf. givet en sammentrængt Skildring af Frankrigs ældre Finansforfatning; forøvrigt behandler hans Værk kun den nuværende Forfatning, den franske Finansret og Finansforvaltning, Budgettets Indtægtsside og dets Udgiftsside, den finansielle Status og de lokale Indtægter og Udgifter. Men til den fulde Forstaaelse af det franske Finansvæsen er ogsaa et Bekjendtskab med Budgettets ydre Form nødvendigt, og derfor gjengiver Forf. i Oversættelse for et af de sidste Finansaar (lig Kalenderaaret) det franske Budget i dets officielle Form.

Denne Form er nu væsenlig forskjellig fra, hvad f. Ex. vi ere vant til, og Forskjellighederne vise sig foruden i andre Punkter ogsaa deri, at Budgettet voteres i tre Love: Loven om de direkte Skatter i vedkommende Finansaar, Loven om Udgifterne og Loven om Indtægterne. Ganske vist forelægges der allerede i Januar Repræsentationen et Udkast til Budget for det næste Finansaar; men i Reglen trækker Behandlingen meget i Langdrag, ofte i den Grad, at Budgettet først i Decembermaaneds sidste Dage bliver definitivt voteret. Opkrævningen af de direkte Skatter nød-

vendigjør imidlertid en Række af Forarbejder, Formaliteter og Skriverier, og af Hensyn hertil har man nu vænnet sig til den Skik at udskille Kapitlet om de direkte Skatter fra det almindelige Budget og at udstede det som særlig Lov, i Reglen allerede i Juli. Denne specielle Lov sanktionerer imidlertid egentlig kun Forarbejderne og først ved Loven om Indtægtsbudgettet bliver Skatternes Udskrivning sanktioneret. Om disse tre Finansloves Detailler give da de meddelte Oversættelser al ønskelig Oplysning.

I Budgettet for 1882 blev der, som Forf. angiver i sin resumerende Oversigt, beregnet en Indtægt af 2,857 Mill. Francs eller 77,20 Fr. pr. Hoved. Disse Indtægter fordele sig saaledes:

	Ialt Mill. Fr.	pr. Indb. Fr.
Direkte Statsskatter	400	10,81
Indregistrering (552), Stempel (145), Domæner (15)	712	19,25
Udbytte af Skovene	39	1,04
Told (og en Del af Saltafg.)	332	8,97
Indirekte Skatter (inkl. Monopoler) ...	1034	27,94
Post og Telegraf.....	141	3,80
Forskjellige Indtægter.....	149	4,02
Summa ord. Indt.	2807	75,83
Af forrige Aars Overskud	50	1,37
Ialt	2857	77,20

Dette er den officielle Opstilling. Kaufmann forsøger en anden, holder Indtægten af Domæner, Skove, Algier og andre Ikke-Skatteindtægter ude fra den, og kommer da til dette Resultat:

	Ialt Mill. Fr.	pr. Indb. Fr.
Direkte Statsskatter	440	11,90
Indirekte do.	2262	61,13
	2702	73,03
nemlig følgende indirekte:		
Indregistrer. og Stempelafg.....	697	18,84

	Ialt Mill. Fr.	pr. Indb. Fr.
Konsumskatter.....	730	19,73
Told.....	314	8,48
Monopoler (Tobak 343, Krudt, Svovl- stikker osv.).....	373	10,07
Gebyrer.....	149	4,02

Af den samlede Indtægt, 2857 Mill., kom saaledes 2702 Mill. eller 94 pCt. gennem Skatter og Afgifter. Pr. Indbygger bliver dette 73,03 Fr., hvoraf 83,7 pCt. gennem indirekte, 16,3 pCt. gennem direkte. Forholdet mellem indirekte og direkte Skatter beregnede man 1882, 1872, 1862, 1852 saaledes:

	indirekte	direkte
i 1882	83,7 pCt. (2262 Mill. Fr.)	16,3 pCt. (440 Mill. Fr.)
i 1872	82,9 — (1633 —)	17,1 — (335 —)
i 1862	79,6 — (1197 —)	20,4 — (305 —)
i 1852	75,0 — (810 —)	25,0 — (270 —)

En stedse stærkere Benyttelse af de indirekte Skatter, som man ser! Den umaadelige Stigning i Statsindtægterne nødvendigjordes naturligvis af den ligesaa umaadelige Stigning i Udgifterne, og disse skyldes atter for en væsenlig Del den kolossalt tiltagne Statsgjæld, der nu (1882) aarlig koster Landet over 1200 Mill. Fr. eller henved 44 pCt. af samtlige Statsudgifter.

Paa den resumerende Oversigt lader Kaufmann følge nogle Sammenligninger; men den sammenlignende Finansstatistik er næsten en Umulighed, og hvad han her anfører har ogsaa kun en meget begrænset Værdi.

Han fremdrager først Tyskland. Det tyske Riges Budget for Finansaaret 1881—82 udviser en Indtægtssum paa 539 Mill. Mark. Heri er imidlertid medregnet 82 Mill. M. Matrikularbidrag, der allerede indeholdes i Enkeltstaternes Budgetter, og som altsaa maa udskilles fra hin Sum, naar man ikke vil regne dobbelt. $539 \text{ Mill.} - 82 \text{ Mill.} = 457 \text{ Mill.}$ Men heller ikke dette Tal kan bruges til Sammenligninger: det tyske Budget er en Blanding af

Brutto- og Netto-Budget; de fleste andre Staters derimod væsenlig Brutto-Budgetter. I Stedet for de 28 Mill. M. Netto-Overskud af Post, Telegraf, Jernbaner og Statstrykeriet, maa sættes Brutto-Beløbet 173 Mill. M., hvorefter den samlede Indtægtssum bliver 603 Mill. M. (omtr. 13 M. pr. Indbygger). Men kun noget over Halvdelen af denne Sum (315 Mill. M. eller 7 M. pr. Ind.) skyldes egenlige Skatter, nemlig 307 Mill. M. fra Told og Forbrugsafgifter og 8 Mill. fra Spillekort- og Vexelstempel samt statistisk Gebyr. Men nu er at bemærke, at tyske Statsborgere jo ikke blot yde Skat til Riget men ogsaa til det snævrere Fædreland, de preussiske Statsborgere f. Ex. til den preussiske Statskasse et Brutto-Beløb paa 799 Mill. M. (29 M. pr. Indb.), der er at lægge til de ovennævnte Bidrag til Rigs-kassen. Imidlertid hidrører jo et anseligt Beløb af disse Indtægter fra Domæner og Statsskove (80 Mill.), Statens Jernbaner (216 Mill.) og Bjærgværk (79 Mill.), Lotteri (4 Mill.) etc. etc., saa at af de 799 Mill. i Virkeligheden kun lidt over en Tredjedel (36 pCt.) eller 290 Mill. skyldes Skatter, hvoraf 171 Mill. direkte og 119 indirekte. 290 Mill. er gjennemsnitligt for hver Preusser 10 Mk., der lagte til de ovennævnte 7 M. giver 17 M. pr. Indb. i Preussen, nemlig 6 M. i direkte og 11 M. i indirekte Skatter.

Paa samme Maade gennemgaar Kaufmann Østrig-Ungarn og Schweiz, hvor Forholdene næsten ere endnu mere sammensatte end i Tyskland, og opstiller sluttelig en sammenlignende Tabel over Statsindtægterne i de fleste europæiske Stater, — en Tabel, der vel nok med Rette angiver Frankrig som det Land, hvor Skattebyrden, navnlig den indirekte, pr. Indbygger er størst, men som forøvrigt vistnok er temmelig ubrugelig, — ligefrem fordi den sammenlignende Finansstatistik i disse Forhold har næsten uovervindelige Vanskeligheder at kæmpe med. Og selv om det lykkedes at opstille Tal, der formelt lod sig sammenstille, saa vilde de dog ikke kunne besvare Spørgs-maalet, om hvilket Skattetryk Befolkningen faktisk føler;

for at bedømme dette maatte man ogsaa kjende Befolkningens Evner, men hvad Statistiken yder til Oplysning herom, er ganske utilstrækkeligt.

De finansstatistiske Sammenligninger, som vi her have talt om, ere de internationale; Forfatteren anstiller imidlertid ogsaa Sammenligninger mellem de forskjellige Tidsafsnit. Et Kapitel helliger han til Fremstillingen af den finansielle Status i hvert af Aarene siden 1814. Atter og atter fremviser Status store Deficit, der maa dækkes ved Laan, — indtil vi komme til de interessante Aar efter 1876, Overskudsaaarene. Gjennemgaaende stiger Budgettets Totalsum, og ikke blot nominelt, fordi Pengenes Værdi falder, eller fordi Netto-Budget afløses af Brutto-Budget (Frankrig har tidligere end de fleste Stater adopteret Brutto-Budgettet) men ogsaa reelt. I alle Stater stige Statsindtægter og -udgifter, — fordi Statsformaalene med Kulturen blive større, medens ogsaa Midlerne til deres Tilfredsstillelse blive rigere — men i Frankrig er Stigningen særlig stærk. Nu forlange Politikerne vel ofte Skattek reduktioner, — men det, der skulde svare hertil, Udgiftsreduktioner, tales der ikke meget om. Franskmændene ville fremdeles ofre store Summer paa deres Hærvæsen, paa Skolerne, paa offentlige Arbejder, navnlig Jernbaner, og Planerne med Hensyn til disse sidste Foretagender ere af et saadant Omfang, at Mange deri ville se en Fare for en forstandig, rolig Udvikling af Finansvæsenet.

Om alle de enkelte franske Statsindtægter og -udgifter saavel som om Finansforvaltningen indeholder det store Værk en interessant og meget betydelig Detailmasse.

Schäffle, der korporative Hülfskassenzwang. Tübingen 1882. Verl. d. H. Laupp'schen Buchh. (126 S.)

Et Indlæg — et Prokuratorindlæg, kunde man næsten sige — for Bismarcks Arbejderforsikringsplaner. Hævder